

Ministerie van
Buitenlandse Zaken

[REDACTED]

De Coördinator van de Inlichtingen en
Veiligheidsdiensten
Ministerie van Algemene Zaken
Dhr. Drs. W. Kuijken

Directoraat-Generaal Politieke Zaken
Bezuidenhoutseweg 67
2594 AC Den Haag

Datum 31 oktober 2003
Kenmerk DAM-511/03
Blad 1/1
Bijlage(n) 1
Betrefst Sitrep inzake Irak
C.c. Zie verzendlijst

Auteur
Telefoon
Fax
E-mail

[Handwritten signature]

Geachte heer Kuijken,

Hierbij doe ik u de elfde vernieuwde Sitrep van heden toekomen.

Hoogachtend,

[Handwritten signature]

Drs. H.A. Schaper
Plv. Directeur Generaal Politieke Zaken

Nr: 03G 460402				
Directoraat-Generaal Politieke Zaken GSA				
2003				
SG	VDH	VD B	SJA	GSA
<i>[initials]</i>	<i>[initials]</i>	<i>[initials]</i>	<i>[initials]</i>	<i>[initials]</i>

Sitrep Irak
NR.11, 30/10/03
Stand van zaken: 12.00 uur

Dit sitrep is opgesteld ingevolge het besluit van de MP gedateerd 1 mei 2003, dat de Nederlandse regering geïnformeerd dient te zijn omtrent te verwachten ontwikkelingen op politiek, territoriaal, militair en economisch terrein inzake Irak, en is een gezamenlijke productie van AIVD, MIVD en Buitenlandse Zaken. Het sitrep is bedoeld ter informatie voor de betrokken bewindslieden en zal tweewekelijks worden uitgebracht. Indien noodzakelijk zal de frequentie worden aangepast.

I Politieke en militaire ontwikkelingen:

A. Internationale politieke ontwikkelingen:

Op 16 oktober jl. heeft de VN Veiligheidsraad unaniem een nieuwe resolutie inzake Irak aangenomen. De resolutie heeft een lange ontstaansgeschiedenis gehad. Nadat de VS in september een eerste conceptversie heeft gecirculeerd, hebben uitgebreide onderhandelingen, Veiligheidsraadconsultaties en kritische opmerkingen van diverse Veiligheidsraadleden en Secretaris-Generaal Kofi Annan tot drie nieuwe versies geleid. In de uiteindelijke resolutietekst zijn ondermeer elementen van amendementen van Rusland, Frankrijk en Duitsland meegenomen. Genoemde landen hebben daarin voldoende reden gezien om te besluiten voor te stemmen, al lieten zij duidelijk blijken dat niet van harte te doen en deze resolutie als een nieuwe stap te zien op de weg naar een resolutie waarin hun visie wel volledig tot zijn recht komt.

De resolutie bevat in grote lijnen de volgende elementen:

1. De taakverdeling tussen *Coalition Provisional Authority* (CPA), Iraakse autoriteiten en VN blijft onveranderd, maar de vitale rol van de Verenigde Naties wordt benadrukt en de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties wordt verzocht het in zijn eigen rapport (d.d. juli 2003) geïdentificeerde actieplan voor de VN te volgen voor zover de omstandigheden dit toestaan.
2. De tekst legt grotere nadruk op een spoedig herstel van volledige Iraakse soevereiniteit en roept de *Iraqi Governing Council* (IGC) op om in samenwerking met de CPA en zo mogelijk met de VN uiterlijk 15 december een tijdpad en programma voor het politieke wederopbouwproces te bepalen en voor te leggen aan de Veiligheidsraad.

3. De soevereiniteit en territoriale integriteit van Irak worden bevestigd en het tijdelijke karakter van de rol van CPA wordt benadrukt. Ook wordt vastgesteld dat de IGC in de transitieperiode de soevereiniteit van de Iraakse staat belichaamt.
4. Mandaat voor een multinationale macht onder verenigd commando met een oproep aan lidstaten om daaraan een bijdrage te leveren. Het mandaat loopt af bij voltooiing van het politieke proces waarna de Veiligheidsraad zich buigt over de noodzaak van verlenging. De VS dient namens de multinationale macht minstens een keer per zes maanden over deze macht aan de Veiligheidsraad te rapporteren.

De doorbraak in de Veiligheidsraad zal de wederopbouwspanningen in Irak waarschijnlijk een nieuwe impuls geven. De nieuwe resolutie heeft reeds op de Irak donorconferentie op 23 en 24 oktober te Madrid een positieve invloed gehad. Zo hebben de meeste donoren in hun toespraken het belang van resolutie 1511 benadrukt en is het totale gepledge-de bedrag van US\$ 33 miljard hoger uitgekomen dan verwacht (zie III. Economische ontwikkelingen).

B. Interne politieke ontwikkelingen:

Op internationaal vlak bleek de Iraqi Governing Council (IGC), met name na aanvaarding van resolutie 1511, in politiek aanzien te hebben gewonnen. Zo werd de IGC delegatie - naast IGC voorzitter Allawi, ook een groot aantal ministers - bij de donorconferentie in Madrid, met name ook door de aanwezige delegaties van Arabische landen, met respect tegemoet getreden en behandeld als de vertegenwoordiger van Irak. De interventie van IGC-lid Pachachi vond brede bijval bij de delegaties en werd in vele speeches als key note speech aangehaald. De Iraakse delegatie trad zelfverzekerd naar buiten.

Verder heeft de Turkse bereidheid om troepen naar Irak te sturen in de afgelopen weken voor beroering bezorgd. De VS - dringend op zoek naar troepenleveranciers - hadden bij Turkije sterk aangedrongen om zich in dezen welwillend op te stellen. De *Iraqi Governing Council* (IGC), en met name de Koerdische leden, reageerde afwijzend, waarop intensief overleg plaatsvond tussen de door Paul Bremer geleide CPA, Turkije en de IGC. Een ontplooiing van Turkse eenheden tegen de uitdrukkelijke wens van de IGC in, zou de geloofwaardigheid van de Raad ernstig aantasten. Hoe dan ook zou een grootschalige aanwezigheid van Turkse troepen in Irak thans zeer waarschijnlijk voor complicaties zorgen. Het lijkt erop dat de Verenigde Staten en Turkije deze kwestie tijdelijk laten rusten.

Er is nog steeds geen formeel besluit gevallen over het verdere verloop van het constitutionele proces. Weliswaar heeft de voorbereidende constitutionele commissie begin oktober haar voorlopige rapport aangeboden aan de IGC, maar deze is er vooralsnog niet in geslaagd overeenstemming te vinden over de voorstellen (zie SitRep dd. 09/10/03). Op welke procedure ook uiteindelijk de keuze valt, het door de VS voorziene tijdschema staat onder druk. Dientengevolge is het niet ondenkbaar dat landelijke verkiezingen pas in 2005 zullen plaatsvinden.

Er zijn spanningen gerezen tussen leden van de *Iraqi Governing Council* (IGC) en de Amerikaanse militaire autoriteiten omtrent de beveiliging van de leden van deze tijdelijke regeringsraad. De spanningen zijn onder andere ontstaan naar aanleiding van de aanslag op 20 september op IGC-lid mevrouw Aqila al Hashimi, die op 25

september aan haar verwondingen bezweek. Amerikaanse functionarissen hebben na deze aanslag te kennen gegeven dat de Irakezen zelf primair zorg moeten dragen voor hun beveiliging. Dit heeft tot boze reacties geleid van één lid van deze raad die eerder gemaakte Amerikaanse toezeggingen over beveiliging opgevolgd wilde zien. Voorts is bekend geworden dat ook op andere leden van de IGC aanslagen zijn gepleegd. De Amerikaanse militaire autoriteiten hebben besloten deze aanslag buiten de openbaarheid te houden.

In Zuid-Irak spitst de politiek-religieuze rivaliteit onder de shi'ieten zich toe. In Kerbela kwam het hierbij onlangs tot een gewelddadige confrontatie tussen aanhangers van de luidruchtige Muqtada al-Sadr en *hawza*-leider Ali al-Sistani. Eenheden van de stabilisatiemacht raakten niet betrokken bij het geweld, maar bij een volgende keer is dat zeker niet uit te sluiten. De gewelddadige botsing maakt eens te meer duidelijk dat de inter-shi'ietische rivaliteit een eigen dynamiek heeft die een potentieel veiligheidsrisico met zich brengt. In welke mate de gewelddadige confrontatie in Kerbela louterend heeft gewerkt, waardoor botsingen op deze schaal voorlopig niet meer plaatsvinden, of juist de toon heeft gezet voor verdere escalatie, kan op dit moment niet met zekerheid worden aangegeven. Onvrede over de voortgang van het politieke proces, de onzekere sociaal-economische ontwikkelingen en de instabiele veiligheidssituatie kunnen een negatief effect hebben.

Voorts zouden de Iraanse inlichtingendienst MOIS en de Iraanse Revolutionaire Garde (IRGC) SCIRI en de gewapende tak van deze partij, de Badr Corps, hebben aangespoord zich te onthouden van confrontaties en eigen mensen in de Iraakse politiemacht benoemd te krijgen. Het doel hiervan is ervoor te zorgen dat SCIRI op de langere termijn maximale politieke invloed verwerft in nieuw op te zetten veiligheidsorganisaties. Ook zou de invloedrijke Iraanse 'Expediency Council', onder voorzitterschap van voormalig president Rafsanjani, een omvangrijk en duur programma hebben goedgekeurd dat is gericht op het vergroten van de Iraanse invloed in de sjietische stad Kerbala. Hiertoe zou onder meer de oprichting van pro-Iraanse religieuze scholen, instituten, uitgevers, boekhandels en andere culturele instituten worden gefinancierd.

In de provincie Muthanna functioneren de gekozen technocratische stadsraden en de onlangs ingestelde provincieraad naar behoren. Op termijn kunnen problemen ontstaan, omdat een machtsstrijd tussen met name de stammen (onderling) en de politieke partijen (onderling) mogelijk is. Een dergelijke machtsstrijd zou buiten het politieke bestel uitgevochten kunnen worden. Ook de interactie tussen de provinciale raad en de stadsraden zou tot onderlinge meningsverschillen en/of onenigheid kunnen leiden.

Tot op heden echter verloopt het politieke proces voorspoedig en zijn politieke spanningen uitgebleven. De relatief rustige politieke situatie in Muthanna werd met name door het verkiezingsproces voor de nieuwe gouverneur, kracht bijgezet. Al in de eerste ronde sneuvelde de kandidatuur van sjeik Khaled, de omstreden broer van sjeik Sami die vanwege zijn ministerschap zijn ambt als gouverneur had neergelegd. Tijdens de tweede stemronde op 14 oktober is Mohammed Ali Hassan Abbas Hassani, SCIRI-lid, tot gouverneur van Muthanna gekozen. Deze politieke ontwikkelingen geven het signaal af naar de lokale bevolking, dat de CPA de

"nieuwe" lokale besturen en het politieke wederopbouwproces serieus neemt. Hierdoor zal het vertrouwen onder de bevolking toenemen, alsmede de geloofwaardigheid van het lokale bestuur in Muthanna.

C. Veiligheidssituatie:

De veiligheidssituatie in de achterliggende periode in Irak laat zich niet eenduidig omschrijven en laat op regionaal niveau een verschillend beeld zien. De meeste incidenten tegen de coalitie en de in het wederopbouwproces participerende instanties vinden nog steeds plaats in Centraal-Irak. Er is in dit gebied sprake van een stijging van het aantal incidenten. De keuze van doelen voor het plegen van aanslagen is niet beperkt tot coalitietroepen (CT). De huidige trend, waarin zgn. 'soft targets' in toenemende mate doel worden van radicale elementen, zet zich immer voort. Ook worden nog steeds aanslagen gemeld op de infrastructuur en de in oprichting zijnde Iraakse veiligheidsstructuren zoals de Iraakse politie.

De veiligheidssituatie in centraal-Irak en in het bijzonder in Bagdad is ernstig en vertoont geen structurele verbetering. Gedurende de maanden september en oktober is het aantal gewelddadige incidenten gericht tegen coalitietroepen of Westerse doelen toegenomen, afgezet tegen de periode juli-augustus. Thans worden er ongeveer 25 ernstige gewelddadige incidenten gericht tegen Westerse troepen of internationale organisaties per dag gemeld in Irak. Recentelijk heeft een reeks simultaan uitgevoerde zware zelfmoordaanslagen plaatsgevonden die duiden op een mate van planning en coördinatie door de elementen die aanslagen uitvoeren. Dat er een relatie zou bestaan tussen deze aanslagen en de op 27 oktober begonnen Ramadan is voorsnog onzeker. Op dit moment is niet vast te stellen wie deze aanslagen op vier politiebureau's in Bagdad en het hoofdkantoor van het ICRC, waarbij meer dan 35 doden zijn gevallen, hebben gepleegd. Het is aannemelijk dat radicaal soenitische groepen de daders zijn geweest, mogelijk afkomstig buiten Irak.

Uit veiligheidsredenen zijn uitgezonden medewerkers van de Nederlandse ambassade in Bagdad op 25 oktober jl. tijdelijk terugtrokken naar Amman en maken nu ad-hoc dienstreezen naar Irak.

In Zuid-Irak is de veiligheidssituatie weliswaar relatief rustiger, maar ook hier dient in de nabije toekomst nog steeds rekening te worden gehouden met aanslagen. Specifieke dreigingswaarschuwingen duiden op meerdere aanslagen tegen CT locaties, internationale organisaties die samenwerken met de CT en infrastructuur in Zuid-Irak, in de komende weken. Gelet op de aanhoudende berichtgeving over infiltratie-, verkenningsactiviteiten en opbouw van organisatiestructuren van zgn. Former Regime Loyalists (FRL) in Basra en omgeving zal het zwaartepunt van de op korte termijn te plegen acties waarschijnlijk in de omgeving van deze Zuid-Iraakse stad liggen. Alhoewel aanslagen tegen coalitietroepen in de provincie Muthanna tot dusverre bijzonder zeldzaam zijn, dient – mede door de mogelijke aanwezigheid van FRL in dit gebied – de potentiële dreiging serieus genomen te worden.

Voorts neemt in verschillende regio's van Irak de georganiseerde criminaliteit toe. Hierbij gaat het vooral om roofovervallen, gewelddadige autodiefstal en drugs-, wapen- en veesmokkel. De stijging van georganiseerde criminaliteit is een zorgwekkende ontwikkeling en zal belemmerend werken voor de wederopbouw van

Irak. Het geeft eens te meer aan dat het van het hoogste belang is om de nu nog onvoldoende functionerende veiligheidsorganisaties in Irak op te bouwen tot effectieve criminaliteitsbestrijders.

De huidige, nog in opbouw zijnde, Iraakse veiligheidsorganisaties – zoals het Iraqi Civil Defence Corps (ICDC), de Facilities Protection Service (FPS), Local Security Forces (LSF) en de Nationale Grensbewaking – zijn op dit moment nog niet in staat zelfstandig de openbare orde en veiligheid te handhaven. Alhoewel er in toenemende mate nieuwe politieagenten en andere beveiligingsbeambten worden ingezet en de nieuwe organisaties meer structuur beginnen aan te nemen, zijn er nog veel obstakels die een belemmering vormen voor het zelfstandig functioneren van deze nationale veiligheidsorganisaties.

II Internationaal terrorisme m.b.t. Irak:

Een groot aantal gewelddadige incidenten, vooral in de zgn. soennitische driehoek Bagdad-Ramadi-Mosul, wordt deels toegeschreven aan samenwerkingsverbanden tussen aanhangers van het voormalige regime (officieren van de veiligheidsdiensten, Fedayeen Saddam of Baath partijleden) en elementen gelieerd aan het netwerk van al Qaida of aan de terroristische organisatie Ansar al-Islam. Het is niet mogelijk aan te geven in welke mate precies sprake is van samenwerking tussen deze groepen, maar dit komt wel voor. Er zijn onbevestigde berichten dat voormalige regime-functionarissen en strijders van al Qaida aanslagen beramen tegen coalitiedoelen. Naast dreigingen tegen doelen in Bagdad zijn er ook berichten bekend dat aanslagen worden beraamd tegen locaties van internationale hulporganisaties (w.o. het Rode Kruis) en politieke partijen in Basra.

De arrestatie op of rond 7 oktober van de tweede of derde man van de terroristische groepering Ansar al Islam, Aso Hawleri (tevens bekend als Asad Mohamed Hassan) kan worden beschouwd als een belangrijke vangst in de strijd tegen terroristische organisaties in Irak. Hawleri staat bekend als één van de militaire leiders van de Ansar al Islam en speelde ook een belangrijke rol in de logistiek van de organisatie. Hoewel zijn aanhouding een gevoelige klap is voor Ansar al Islam, zal dit waarschijnlijk niet op de lange termijn de effectiviteit van deze organisatie om aanslagen te kunnen plegen wezenlijk aantasten.

III Economische ontwikkelingen

Op 24 en 25 oktober jl. vond in Madrid de internationale donorconferentie voor Irak plaats. In totaal werd door de 61 in Madrid aanwezige landen een bedrag van US\$ 33 miljard (inclusief de US\$ 20 miljard van de Verenigde Staten) voor de wederopbouw van Irak gepledged. Hoewel hiermee uiteraard niet het volledige bedrag van de needs assessment van IMF, WB en UNDG (US\$ 56 miljard) wordt afgedekt, kan met de toegezegde middelen een begin gemaakt worden met de wederopbouw.

Daarnaast is de brede financiële steun een belangrijke signaal van eenheid van de internationale gemeenschap. Na de unanieme aanvaarding van VNVR-resolutie 1511 is dit opnieuw een teken dat gepoogd wordt de grote verschillen van mening in de aanloop naar de oorlog opzij te zetten en vooral naar de toekomst te kijken

waarbij veiligheid en stabiliteit in Irak bovenaan staan. Frankrijk, Rusland en Duitsland stelden bilateraal geen extra middelen ter beschikking, maar beperkten hun steun beperkten tot bijdragen via de EU-pledge en de IFI's.

In hun interventies pleitten verschillende sprekers, waaronder Wolfensohn (WB), Kohler (IMF), Powell (VS), Bremer (CPA) en Mallock-Brown (UNDP) voor genereuze bijdragen aan de wederopbouw van Irak. Allen onderstreepten het belang van de toenemende internationale consensus, uitmondend in VNVR 1511, voor de post-conflict situatie in Irak. De resolutie vormt nu de basis voor de komende periode. Sprekers benadrukten het belang van verbetering van de veiligheidssituatie in Irak om effectieve reconstructie mogelijk te maken. Staatssecretaris Wijn benadrukte in zijn interventie het belang van veiligheid en stabiliteit in Irak en bood namens Nederland een additionele bijdrage van EUR 13 miljoen aan.

Hieronder een overzicht van de belangrijkste pledges:

- VS: US\$ 20 mrd
- Wereldbank: US\$ 5 mrd
- Japan: US\$ 5 mrd
- Canada: US\$ 200 mlj
- EU: EUR 200 mlj
- VK: EUR 428 mlj
- Spanje: EUR 300 mlj
- Koeweit: US\$ 500 mlj
- Saudi-Arabië: US\$ 1 mrd

De bijdragen van de landen verschillen sterk in grootte, aard (gift/lening) en tijdsperiode (variërend van enkel voor 2004 tot voor de periode 2003-2007). Dit komt de vergelijkbaarheid van de pledges niet ten goede. Niettemin is het totaal aanzienlijk hoger dan lange tijd was verwacht (NB: de meest onverwachte bijdrage kwam van Iran dat 100.000 toeristen per maand aan de Shi'itische heiligdommen in Irak beloofde!). Grote uitdaging voor de Iraqi Governing Council wordt dan ook om de pledges om te zetten in concrete actie ten behoeve van de wederopbouw van Irak.

De bijeenkomst werd voorafgegaan door een aantal workshops over specifieke wederopbouw-sectoren waar de behoeften van Irak uitvoerig ter tafel zijn gekomen. Belang van een veilige en stabiele omgeving voor reconstructie werd onderstreept. Het bureau voor humanitaire hulp van de EU, ECHO, gaf aan dat de afwezigheid van een effectief coördinatiesysteem een serieus probleem vormt voor de uitvoering van humanitaire hulp en wederopbouw projecten. NGOs zouden geen directe toegang hebben tot de CPA en moeilijkheden ondervinden om met Irakese Ministeries in contact te treden. Uitbreiding van de aanwezigheid van het VN coördinatie bureau voor humanitaire hulp OCHA zou, gezien de ervaring van deze organisatie op het gebied van coördinatie, aan te bevelen zijn. OCHA vertegenwoordiger Jan Egeland (Noodhulp Coördinator en OSG Humanitaire Aangelegenheden) gaf na afloop in een gesprek met de delegatie aan positief te staan tegenover een OCHA-rol maar wees erop dat dit op dit moment i.v.m. de veiligheidssituatie door SGVN verboden was.

Alle VN-vertegenwoordigers wezen enerzijds op de noodzaak van hulp voor de bevolking van Irak, maar anderzijds op de noodzaak de veel grotere behoeften

elders in de wereld niet te vergeten. Jan Egeland stelde dat deze dagen meer dan twee keer zo veel hulp aan Irak is aangeboden dan het totaal van de hulpverlening aan Afrika.

Tijdens een bijeenkomst met de vertegenwoordigers van het Nederlands bedrijfsleven, voor wie ter plaatse nuttige contacten konden worden gelegd, toonden dezen zich in het geheel niet ontevreden met niveau van vertegenwoordiging Nederlandse regering bij de conferentie, dat in tegenstelling tot uitspraken van dhr. Kraaijeveld (VNO-NCW) in NRC-Handelsblad van 22 oktober jl..

+++++

Verzendlijst:

Minister-President
Minister van Binnenlandse Zaken
Minister van Justitie
Minister van Defensie
Minister van Buitenlandse Zaken

Algemene Zaken:

~~Dr. W. Kuijken~~
G.L. van den Hil

Ministerie van Defensie:

Lt. Adm. L. Kroon
drs. L. Casteleijn
Gen. Maj. B. Dedden

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties:

drs. H.W.M. Schoof
S.J. van Hulst

Ministerie van Justitie:

mr. drs. C.W.M. Dessens

Verzendlijst BZ intern:

S
DGPZ
Plv. DGPZ
Dir DAM
Dir DVB
Dir DVF